

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

9. listopadu 2010*

Ve věci C-137/08,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Budapesti II. és III. kerületi bíróság (Maďarsko) ze dne 27. března 2008, došlým Soudnímu dvoru dne 7. dubna 2008, v řízení

VB Pénzügyi Lízing Zrt.

proti

Ferenci Schneiderovi,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts a J.-C. Bonichot, předsedové senátů, R. Silva de Lapuerta (zpravodajka), M. Ilešič, J. Malenovský, U. Lõhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen a P. Lindh, soudci,

* Jednací jazyk: maďarština.

generální advokátka: V. Trstenjak,
vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za maďarskou vládu J. Fazekas, R. Somssich, K. Borvölgyi a M. Fehérem, jako zmocněnci,

- za Irsko D. J. O'Haganem, jako zmocněncem, ve spolupráci s A. M. Collinsem, SC,

- za španělskou vládu J. López-Medel Básconesem, jako zmocněncem,

- za nizozemskou vládu C. M. Wissels, jako zmocněnkyní,

- za vládu Spojeného království S. Ossowskim a L. Seeboruthem, jako zmocněnci, jakož i T. de la Marem, barrister,

– za Evropskou komisi B. D. Simonem a W. Wilsem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 6. července 2010,

vydává tento

Rozsudek

- ¹ Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, dále jen „směrnice“).
- ² Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi VB Pénzügyi Lízing Zrt. (dále jen „VB Pénzügyi Lízing“) a F. Schneiderem ohledně návrhu na vydání platebního rozkazu.

Právní rámec

Právo Unie

- 3 Článek 23 statutu Soudního dvora Evropské unie zní takto:

„V případech uvedených v článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie doručí příslušný vnitrostátní soud Soudnímu dvoru své rozhodnutí, jímž bylo řízení přerušeno a věc předložena Soudnímu dvoru. Toto rozhodnutí pak oznámí vedoucí soudní kanceláře Soudního dvora účastníkům řízení, členským státům a Komisi, jakož i orgánu, instituci nebo jinému subjektu Unie, který přijal akt, jehož platnost nebo výklad je předmětem sporu.

Do dvou měsíců od tohoto oznámení mají účastníci řízení, členské státy, Komise a podle okolností i orgán, instituce nebo jiný subjekt Unie, který přijal akt, jehož platnost nebo výklad je předmětem sporu, právo předložit Soudnímu dvoru spisy účastníků řízení nebo vyjádření.

[...]“

- 4 Účelem směrnice je podle jejího čl. 1 odst. 1 „sblížit právní a správní předpisy členských států týkající se nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí] ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem“.

5 Článek 3 odst. 1 a 2 směrnice stanoví:

„Smluvní podmínka [klauzule], která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou [zneužívající], jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

Podmínka [klauzule] je vždy považována za nesjednanou individuálně, jestliže byla sepsána předem, a spotřebitel proto nemohl mít žádný vliv na obsah podmínky [klauzule], zejména v souvislosti s předem sepsanou běžnou smlouvou.

[...]“

6 Článek 3 odst. 3 směrnice odkazuje na přílohu této směrnice, která obsahuje „informativní a nevyčerpávající seznam podmínek [klauzulí], které mohou být pokládány za nepřiměřené [zneužívající]“. Bod 1 této přílohy uvádí „podmínky [klauzule], jejichž cílem nebo následkem je:

[...]

q) zbavení spotřebitele práva podat žalobu nebo použít jiný opravný prostředek [...]“

7 Článek 6 odst. 1 směrnice stanoví:

„Členské státy stanoví, že nepřiměřené podmínky [zneužívající klauzule] použité ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazné a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí].“

8 Článek 7 odst. 1 a 2 směrnice uvádí:

„1. Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a konkurentů existovaly přiměřené a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí] ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.

2. Prostředky uvedené v odstavci 1 musí obsahovat ustanovení, podle nichž osoby nebo organizace, které mají podle vnitrostátních právních předpisů oprávněný zájem na ochraně spotřebitelů, mohou požádat v souladu s vnitrostátními právními předpisy soud nebo příslušné správní orgány o rozhodnutí, zda smluvní podmínky [klauzule] sepsané pro obecné použití jsou nepřiměřené [zneužívající], aby tak mohly použít vhodné a účinné prostředky k zabránění dalšímu použití takových podmínek [klauzulí].“

Vnitrostátní právo

- 9 V době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení platil občanský zákoník ve znění zákona č. III z roku 2006 a nařízení vlády č. 18/1999 o ustanoveních spotřebitelských smluv považovaných za zneužívající.

- 10 Podle § 209/A odst. 2 občanského zákoníku jsou zneužívající klauzule, jež jsou součástí spotřebitelské smlouvy jako obecné smluvní podmínky nebo jež byly stanoveny jednostranně předem a bez individuálního jednání tou stranou, která uzavírá smlouvu se spotřebitelem, neplatné.

- 11 Nařízení vlády č. 18/1999 rozděluje smluvní ujednání do dvou kategorií. Do první kategorie spadají klauzule, jejichž používání je ve spotřebitelských smlouvách zakázáno, a které jsou v důsledku toho absolutně neplatné. Druhá kategorie zahrnuje klauzule, které jsou považovány za zneužívající, dokud nebude předložen důkaz o opaku, přičemž tuto domněnku může vyvrátit původce této klauzule.

- 12 Ustanovení § 155/A odst. 2 maďarského občanského soudního řádu stanoví:

„Soud rozhodne usnesením o předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru Evropských společností a zároveň přeruší řízení. Soud ve svém usnesení zformuluje otázku pokládanou Soudnímu dvoru za účelem vydání rozhodnutí o předběžné otázce a oznámí relevantní skutkové okolnosti, jakož i relevantní maďarské právní předpisy

v rozsahu nezbytném k tomu, aby Soudní dvůr mohl na položenou otázku odpovědět. Soud své usnesení oznámí Soudnímu dvoru a zároveň jej zašle pro informaci ministru spravedlnosti.“

- 13 Podle § 164 odst. 1 uvedeného zákona přísluší prokazování skutkových okolností nezbytných k rozhodnutí sporu zpravidla účastníku řízení, který má zájem na tom, aby soud přijal důkazy za prokázané. Odstavec 2 téhož paragrafu stanoví, že soud může nařídit z úřední povinnosti vyšetřovací opatření, umožňuje-li to zákon.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 14 Účastníci původního řízení uzavřeli dne 14. dubna 2006 smlouvu o úvěru za účelem financování koupě vozidla.
- 15 Jelikož F. Schneider přestal plnit své smluvní závazky, VB Pénzügyi Lízing vypověděla tuto úvěrovou smlouvu a podala k předkládajícímu soudu návrh na zaplacení pohledávky ve výši 317 404 HUF, jakož i splatných úroků z nesplacené částky a nákladů.
- 16 Společnost VB Pénzügyi Lízing nepodala svůj návrh na vydání platebního rozkazu u příslušného soudu v místě, ve kterém má F. Schneider své bydliště, ale dovolávala se klauzule o soudní příslušnosti vložené do uvedené úvěrové smlouvy, podle které je k rozhodování případného sporu mezi stranami příslušný předkládající soud.

- 17 Navrhovaný platební rozkaz byl vydán v rámci tzv. „nesporného“ řízení, které nevyžaduje, aby dotyčný soud nařídil jednání nebo vyslechl protistranu. Při vydání tohoto platebního rozkazu se předkládající soud nezabýval otázkou, zda je místně příslušný, ani klauzulí o soudní příslušnosti uvedené v úvěrové smlouvě.
- 18 Ferenc Schneider podal proti tomuto platebnímu rozkazu u předkládajícího soudu odpor, aniž však upřesnil jeho důvody. Podání odporu mělo po právní stránce za následek zahájení sporného řízení, které tedy proběhlo v souladu s obecnými ustanoveními občanského soudního řízení.
- 19 Uvedený soud konstatoval, že F. Schneider neměl své bydliště v jeho soudním obvodu, zatímco občanský soudní řád stanoví, že místně příslušným soudem pro rozhodování sporu, jako je spor, který mu byl předložen, je soud, v jehož obvodu se nachází bydliště žalovaného.
- 20 Za těchto podmínek se Budapešti II. és III. kerületi bíróság rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Vyžaduje ochrana spotřebitele zaručená směrnicí [...], aby nezávisle na tom, zda jde o řízení sporné či nikoli, zkoumal vnitrostátní soud v rámci přezkumu své vlastní místní příslušnosti z úřední povinnosti, tedy i bez návrhu podaného za tímto účelem, zneužívající charakter jemu předložené smluvní klauzule?

- 2) Jaká kritéria může v případě kladné odpovědi na první otázku vnitrostátní soud brát do úvahy v rámci uvedeného přezkumu, zejména když smluvní klauzule zakládá nikoli místní příslušnost soudu, v jehož obvodu se nachází sídlo prodávajícího zboží nebo poskytovatele služeb, nýbrž soudu jiného obvodu, který se však nachází blízko tohoto sídla?

- 3) Vylučuje čl. 23 první pododstavec [statutu Soudního dvora] možnost, aby vnitrostátní soud, který podává žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, informoval současně o této skutečnosti z úřední povinnosti ministra spravedlnosti svého členského státu?“

Řízení před Soudním dvorem

- 21 Rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 13. února 2009 bylo projednávání věci přerušeno až do vydání rozsudku ze dne 4. června 2009, Pannon GSM (C-243/08, Sb. rozh. s. I-4713).

- 22 Po vyhlášení uvedeného rozsudku sdělil předkládající soud dne 2. července 2009 Soudnímu dvoru, že má za to, že již není nezbytné, aby Soudní dvůr odpovídal na první a druhou otázku, které předkládající soud položil ve svém rozhodnutí ze dne 27. března 2008. Naproti tomu tento soud uvedl, že nadále žádá o zodpovězení třetí otázky.

- 23 Krom toho se uvedený soud zamýšlí nad úlohou Soudního dvora, pokud jde o zajištění jednotného uplatňování úrovně ochrany práv spotřebitelů požadované směrnicí ve všech členských státech. V tomto ohledu prohlašuje, že z bodů 34 a 35 výše

uvedeného rozsudku Pannon GSM lze vyvodit, že specifika soudního řízení, které probíhá v rámci vnitrostátního práva mezi poskytovatelem nebo prodávajícím na straně jedné a spotřebitelem na straně druhé, nemohou představovat okolnost, která může mít dopad na právní ochranu, jež musí svědčit spotřebiteli na základě ustanovení směrnice. Z těchto bodů 34 a 35 zejména vyplývá, že vnitrostátní soud má povinnost přezkoumat z úřední povinnosti zneužívající charakter smluvní klauzule, pokud má k dispozici informace o právním a skutkovém stavu, které jsou pro tyto účely nezbytné.

24 Podle předkládajícího soudu však údaje poskytnuté Soudním dvorem v relevantních bodech výše uvedeného rozsudku Pannon GSM neposkytují odpověď na otázku, zda vnitrostátní soud může přezkoumat z úřední povinnosti zneužívající charakter smluvní klauzule, pouze pokud má k dispozici informace o právním a skutkovém stavu, které jsou pro tyto účely nezbytné, nebo zda naopak přezkum z úřední povinnosti tohoto zneužívajícího charakteru znamená rovněž, že v rámci tohoto přezkumu musí vnitrostátní soud zjistit z úřední povinnosti informace o skutkovém a právním stavu, které jsou pro tento přezkum nezbytné.

25 Vzhledem k těmto úvahám se Budapesti II. és III. kerületi bíróság rozhodl položit Soudnímu dvoru následující doplňující předběžné otázky:

„1) Spadá do pravomoci Soudního dvora stanovené v článku [267 SFEU] též pravomoc vyložit pojem ‚zneužívající klauzule‘ uvedený v čl. 3 odst. 1 směrnice [...], jakož i klauzule, jejichž seznam je obsažen v příloze této směrnice?

2) V případě kladné odpovědi na první otázku: může se žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, v rámci níž se žádá o takovýto výklad, v zájmu jednotného uplatňování úrovně ochrany práv spotřebitelů zaručené směrnicí [...] ve všech členských státech týkat otázky, jaké aspekty může nebo musí vzít vnitrostátní soud v úvahu

v případě, že se obecná kritéria stanovená směrnicí uplatní na zvláštní individuální smluvní klauzuli?

- 3) Může vnitrostátní soud v případě, kdy si sám povšiml případně zneužívajícího charakteru smluvní klauzule, třebaže účastníci řízení nepředložili v této souvislosti žádný návrh, provést z úřední povinnosti vyšetřování s cílem zjistit informace o skutkovém a právním stavu nezbytné k tomuto posouzení, jestliže vnitrostátní procesní právo toto vyšetřování umožňuje pouze na návrh účastníků řízení?“

K předběžným otázkám

K původní třetí předběžné otázce

- ²⁶ Prostřednictvím této otázky se předkládající soud táže, zda čl. 23 první pododstavec statutu Soudního dvora brání ustanovení vnitrostátního práva, které stanoví, že soud, který podává žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, informuje současně o této skutečnosti z úřední povinnosti ministra spravedlnosti.
- ²⁷ V tomto ohledu je třeba uvést, že čl. 23 první pododstavec statutu Soudního dvora, který stanoví, že příslušný vnitrostátní soud doručí Soudnímu dvoru své rozhodnutí, jímž bylo řízení přerušeno a věc předložena Soudnímu dvoru, a toto rozhodnutí pak vedoucí soudní kanceláře Soudního dvora oznámí mimo jiné v závislosti na konkrétním případě účastníkům řízení, členským státům a Komisi, jakož i jiným orgánům,

institucím a subjektům Unie, neobsahuje žádný údaj, který by se týkal jiných informativních opatření, která může vnitrostátní soud přijmout v rámci svého rozhodnutí obrátit se na Soudní dvůr se žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce.

- 28 Za účelem poskytnutí odpovědi na položenou otázku je třeba zdůraznit, že systém zavedený článkem 267 SFEU za účelem zajištění jednotného výkladu práva Unie v členských státech zavádí přímou spolupráci mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy na základě řízení, v němž účastníci nemají žádnou možnost iniciativy (viz rozsudky ze dne 10. července 1997, *Palmisani*, C-261/95, Recueil, s. I-4025, bod 31; ze dne 12. února 2008, *Kempter*, C-2/06, Sb. rozh. s. I-411, bod 41, a ze dne 16. prosince 2008, *Cartesio*, C-210/06, Sb. rozh. s. I-9641, bod 90).
- 29 Řízení o předběžné otázce totiž spočívá na dialogu mezi soudy, jehož zahájení zcela závisí na tom, jak vnitrostátní soud posoudí relevanci a nezbytnost předběžné otázky (viz výše uvedené rozsudky *Kempter*, bod 42, a *Cartesio*, bod 91).
- 30 S ohledem na tyto zásady, na kterých spočívá mechanismus řízení o předběžné otázce, a vzhledem k položené otázce je nutné určit, zda dotčená informační povinnost může mít vliv na oprávnění, která mají vnitrostátní soudy na základě článku 267 SFEU.
- 31 V tomto ohledu se nejeví, že by taková povinnost, jako je povinnost dotčená v původním řízení, mohla být považována za zásah do mechanismu soudního dialogu zavedeného článkem 267 SFEU.

- 32 Povinnost vnitrostátních soudů dotyčného členského státu informovat ministra spravedlnosti v okamžiku předání předkládacího rozhodnutí Soudnímu dvoru totiž nepředstavuje podmínku takového předložení. Nemůže mít tudíž vliv na práva uvedených soudů podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ani zasahovat do pravomocí svěřených těmto soudům na základě článku 267 SFEU.
- 33 Krom toho se nejeví, že by případné porušení této informační povinnosti vyvolalo právní důsledky, které by mohly mít dopad na řízení upravené v článku 267 SFEU.
- 34 Mimoto a jak uvedla generální advokátka v bodě 74 svého stanoviska, nebyla předložena žádná informace, ze které by vyplývalo, že z důvodu předmětné informační povinnosti by mohly být vnitrostátní soudy dotyčného členského státu odrazovány od toho, aby předložily Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.
- 35 Na původní třetí položenou otázku je tudíž třeba odpovědět tak, že čl. 23 první pododstavec statutu Soudního dvora nebrání ustanovení vnitrostátního práva, které stanoví, že soud, který podává žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, informuje současně o této skutečnosti z úřední povinnosti ministra spravedlnosti dotyčného členského státu.

K první a druhé otázce položené doplňkově

- 36 Prostřednictvím těchto otázek, které je třeba přezkoumat společně, se předkládající soud táže, zda článek 267 SFEU je třeba vykládat v tom smyslu, že do pravomoci Soudního dvora spadá výklad pojmu „zneužívající klauzule“, uvedeného v čl. 3 odst. 1 směrnice a v příloze této směrnice, jakož i stanovení kritérií, která vnitrostátní soud

může nebo musí použít při přezkumu smluvní klauzule s ohledem na ustanovení směrnice.

- 37 Za účelem poskytnutí odpovědi na uvedené otázky je třeba připomenout, že postup zavedený článkem 267 SFEU je nástrojem spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, díky němuž Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům výklad práva Unie, jenž je pro ně nezbytný k vyřešení sporů, které tyto soudy mají rozhodnout (viz zejména rozsudky ze dne 8. listopadu 1990, Gmurzynska-Bscher, C-231/89, Recueil, s. I-4003, bod 18, a ze dne 12. března 1998, Djabali, C-314/96, Recueil, s. I-1149, bod 17).
- 38 Co se týče ustanovení práva Unie, která mohou být předmětem rozsudku Soudního dvora na základě článku 267 SFEU, je třeba připomenout, že Soudní dvůr má pravomoc rozhodovat o výkladu Smluv a aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie bez výjimky (viz rozsudky ze dne 13. prosince 1989, Grimaldi, C-322/88, Recueil, s. 4407, bod 8, a ze dne 11. května 2006, Friesland Coberco Dairy Foods, C-11/05, Sb. rozh. s. I-4285, body 35 a 36).
- 39 Pokud jde tudíž o právní úpravu spadající do práva Unie, Soudní dvůr může být vnitrostátním soudem požádán, aby vyložil pojmy vyskytující se v předpisu sekundárního práva, jako je například pojem „zneužívající klauzule“ uvedený ve směrnici a její příloze.
- 40 V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 1 směrnice jako celek stanoví obecná kritéria pro posuzování zneužívající povahy smluvních klauzulí, na které se vztahují ustanovení směrnice (viz rozsudek ze dne 3. června 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, Sb. rozh. s. I-4785, bod 33 a citovaná judikatura).

- 41 Krom toho byla podobná otázka vznesena v rámci řízení o předběžné otázce, v němž byl vydán výše uvedený rozsudek Pannon GSM, přičemž smyslem otázky, kterou položil předkládající soud ve věci, v níž byl vydán uvedený rozsudek, bylo, aby mu Soudní dvůr poskytl vodítka ohledně toho, jaké skutečnosti musí vzít vnitrostátní soud v úvahu při posuzování možného zneužívajícího charakteru určité smluvní klauzule.
- 42 V tomto ohledu Soudní dvůr v bodech 37 až 39 uvedeného rozsudku uvedl, že článek 3 směrnice definuje pouze abstraktně prvky, které dávají smluvní klauzuli, která nebyla individuálně sjednána, zneužívající charakter, že příloha, na kterou odkazuje čl. 3 odst. 3 směrnice, obsahuje pouze informativní a nevyčerpávající seznam ustanovení, která mohou být prohlášena za zneužívající, a že článek 4 směrnice stanoví, že zneužívající charakter smluvní klauzule se musí posuzovat s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s ohledem na všechny okolnosti, které v době uzavření smlouvy provázely její uzavření.
- 43 Za těchto podmínek Soudní dvůr v odpovědi na uvedenou otázku uvedl, že je na vnitrostátním soudu, aby určil, zda smluvní ustanovení splňuje kritéria, která jsou požadována k tomu, aby bylo ustanovení považováno za „zneužívající“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice, a že vnitrostátní soud přitom musí zohlednit skutečnost, že ustanovení obsažené ve smlouvě uzavřené mezi spotřebitelem a poskytovatelem nebo prodávajícím, které bylo do smlouvy vloženo, aniž bylo individuálně sjednáno, a které zakládá výlučnou příslušnost soudu, v jehož obvodu se nachází sídlo poskytovatele nebo prodávajícího, může být považováno za zneužívající (viz výše uvedený rozsudek Pannon GSM, bod 44).
- 44 Na první a druhou otázku položenou doplňkově je tedy třeba odpovědět tak, že článek 267 SFEU je třeba vykládat v tom smyslu, že výklad pojmu „zneužívající klauzule“, uvedeného v čl. 3 odst. 1 směrnice a v příloze této směrnice, jakož i stanovení kritérií, která vnitrostátní soud může nebo musí použít při přezkumu smluvní klauzule s ohledem na ustanovení směrnice, spadají do pravomoci Soudního dvora, přičemž je

věcí vnitrostátního soudu, aby s přihlédnutím k uvedeným kritériím rozhodl o konkrétní kvalifikaci předmětné smluvní klauzule v závislosti na okolnostech daného případu.

Ke třetí otázce položené doplňkově

- ⁴⁵ Prostřednictvím této otázky, která je formulována velmi obecně, žádá předkládající soud o určení, jaké má na základě ustanovení směrnice povinnosti, začne-li se zabývat otázkou, zda smluvní klauzule o výlučné místní příslušnosti soudu nemá případně zneužívající charakter. Uvedený soud se zejména táže, zda má vnitrostátní soud v takové situaci povinnost zahájit vyšetřování z úřední povinnosti za účelem zjištění informací o právním a skutkovém stavu, které jsou nezbytné pro účely posouzení existence takové klauzule v případě, kdy vnitrostátní právo takové vyšetřování umožňuje pouze na návrh jednoho z účastníků řízení.
- ⁴⁶ Aby bylo možné na položenou otázku odpovědět, je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury vychází systém ochrany zavedený směrnicí z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, co se týče jak vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti, což jej vede k tomu, že přistoupí na podmínky předem vyhotovené prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž by mohl ovlivnit jejich obsah (viz rozsudky ze dne 27. června 2000, *Océano Grupo Editorial a Salvat Editores*, C-240/98 až C-244/98, Recueil, s. I-4941, bod 25; ze dne 26. října 2006, *Mostaza Claro*, C-168/05, Sb. rozh. s. I-10421, bod 25, jakož i ze dne 6. října 2009, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, Sb. rozh. s. I-9579, bod 29).

- 47 Soudní dvůr rovněž rozhodl, že s ohledem na takové nerovné postavení stanoví čl. 6 odst. 1 uvedené směrnice, že zneužívající klauzule nejsou pro spotřebitele závazné. Jak vyplývá z judikatury, jedná se o kogentní ustanovení, které směřuje k nahrazení formální rovnováhy, kterou smlouva nastoluje mezi právy a povinnostmi smluvních stran, rovnováhou skutečnou, která může obnovit rovnost mezi těmito smluvními stranami (viz výše uvedené rozsudky *Mostaza Claro*, bod 36, a *Asturcom Telecomunicaciones*, bod 30).
- 48 Soudní dvůr zdůraznil, že k tomu, aby mohla být zajištěna směrnici zamýšlená ochrana, může být nerovné postavení mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem narovnáno pouze pozitivním zásahem, vnějším ve vztahu k samotným smluvním stranám (viz výše uvedené rozsudky *Océano Grupo Editorial* a *Salvat Editores*, bod 27, *Mostaza Claro*, bod 26, jakož i *Asturcom Telecomunicaciones*, bod 31).
- 49 Vnitrostátní soud tudíž musí v rámci činností, které vykonává na základě ustanovení směrnice, ověřit, zda smluvní klauzule, která je předmětem sporu, který mu byl předložen, spadá do působnosti této směrnice. Pokud ano, je uvedený soud povinen posoudit z úřední povinnosti tuto klauzuli s ohledem na požadavky ochrany spotřebitele stanovené v uvedené směrnici.
- 50 Co se týče první fáze přezkumu, který má provést vnitrostátní soud, z článku 1 ve spojení s článkem 3 směrnice vyplývá, že se tato směrnice vztahuje na všechny klauzule o výlučné místní příslušnosti soudu uvedené ve smlouvě uzavřené mezi poskytovatelem nebo prodávajícím a spotřebitelem, které nebyly individuálně sjednány.
- 51 K tomu, aby byla zaručena účinná ochrana spotřebitele zamýšlená zákonodárcem Unie, musí tedy vnitrostátní soud ve všech případech a bez ohledu na pravidla vnitrostátního práva určit, zda sporná klauzule byla či nebyla individuálně sjednána mezi poskytovatelem nebo prodávajícím na jedné straně a spotřebitelem na straně druhé.

- 52 Pokud jde o druhou fázi uvedeného přezkumu je třeba konstatovat, že smluvní klauzule, která je předmětem sporu v původním řízení, stanoví, jak uvedl předkládající soud, výlučnou místní příslušnost soudu, který není soudem, v jehož obvodu má žalovaný své bydliště nebo v jehož obvodu se nachází sídlo žalobce, nýbrž soudu, který se nachází v blízkosti sídla žalobce jak geograficky, tak z hlediska dopravní dostupnosti.
- 53 Co se týče klauzule obsažené ve smlouvě uzavřené mezi spotřebitelem a poskytovatelem nebo prodávajícím, která byla do smlouvy vložena, aniž byla individuálně sjednána, a která zakládá výlučnou příslušnost soudu, v jehož obvodu se nachází sídlo poskytovatele nebo prodávajícího, Soudní dvůr již v bodě 24 výše uvedeného rozsudku Océano Grupo Editorial a Salvat Editores uvedl, že taková klauzule musí být považována za zneužívající ve smyslu článku 3 směrnice, protože v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.
- 54 Je třeba uvést, že klauzule, kterou se zabývá vnitrostátní soud ve věci v původním řízení, podobně jako klauzule, jejímž cílem je založit příslušnost soudu, v jehož obvodu se nachází sídlo prodávajícího nebo poskytovatele, pro všechny spory vyplývající ze smlouvy, ukládá spotřebiteli povinnost, aby uznal výlučnou příslušnost soudu, který se pravděpodobně bude nacházet daleko od jeho bydliště, což může ztížit jeho možnost dostavit se k soudu. U sporů týkajících se nižších částek mohou být náklady spotřebitele na dostavení se k soudu odrazující a vést k tomu, že se spotřebitel vzdá všech možností podat žalobu k soudu nebo všech možností hájit svá práva. Takováto klauzule tedy spadá do kategorie ustanovení, jejichž předmětem nebo následkem je zbavení spotřebitele práva podat žalobu nebo použít jiný opravný prostředek, jež je kategorií uvedenou v bodě 1 písm. q) přílohy směrnice (viz výše uvedený rozsudek Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, bod 22).

- 55 Krom toho taková klauzule o výlučné soudní příslušnosti umožňuje poskytovateli nebo prodejci soustředit všechny spory týkající se jeho podnikatelské činnosti k jedinému soudu, kterým není soud, v jehož obvodu se nachází bydliště spotřebitele, což prodávajícímu nebo poskytovateli organizačně usnadňuje dostavení se k soudu, které se zároveň stane méně nákladným (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, bod 23).
- 56 Na třetí otázku položenou doplňkově je tudíž třeba odpovědět tak, že vnitrostátní soud musí přijmout z úřední povinnosti vyšetřovací opatření za účelem zjištění, zda klauzule o výlučné místní příslušnosti soudu uvedená ve smlouvě, která je předmětem sporu, jenž mu byl předložen, a která byla uzavřena mezi prodávajícím nebo poskytovatelem na jedné straně a spotřebitelem na straně druhé, spadá do působnosti směrnice, a pokud ano, posoudit z úřední povinnosti možný zneužívající charakter takové klauzule.

K nákladům řízení

- 57 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 23 první pododstavec statutu Soudního dvora Evropské unie nebrání ustanovení vnitrostátního práva, které stanoví, že soud, který podává žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, informuje současně o této skutečnosti z úřední povinnosti ministra spravedlnosti dotyčného členského státu.**

- 2) **Článek 267 SFEU je třeba vykládat v tom smyslu, že výklad pojmu „zneužívající klauzule“, uvedeného v čl. 3 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách a v příloze této směrnice, jakož i stanovení kritérií, která vnitrostátní soud musí použít při přezkumu smluvní klauzule s ohledem na ustanovení této směrnice, spadají do pravomoci Soudního dvora Evropské unie, přičemž je věcí vnitrostátního soudu, aby s přihlédnutím k uvedeným kritériím rozhodl o konkrétní kvalifikaci předmětné smluvní klauzule v závislosti na okolnostech daného případu.**

- 3) **Vnitrostátní soud musí přijmout z úřední povinnosti vyšetřovací opatření za účelem zjištění, zda klauzule o výlučné místní příslušnosti soudu uvedená ve smlouvě, která je předmětem sporu, jenž mu byl předložen, a která byla uzavřena mezi prodávajícím nebo poskytovatelem na jedné straně a spotřebitelem na straně druhé, spadá do působnosti směrnice 93/13, a pokud ano, posoudit z úřední povinnosti možný zneužívající charakter takové klauzule.**

Podpisy.